

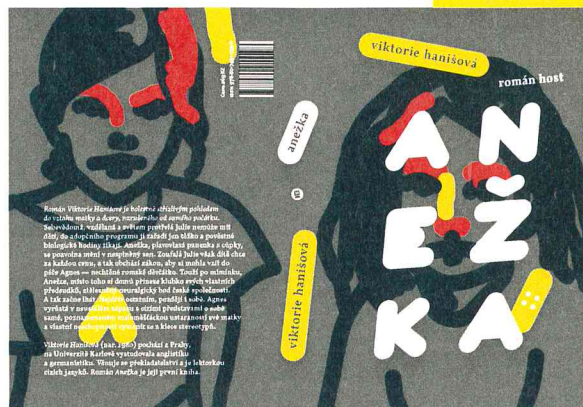
Popis jednoho zápasu

Jana Segi Lukavská

Debut Viktorie Hanišové *Anežka* vypráví sugestivní příběh o vytváření vztahu mezi matkou Julií a dcerou Agnes. Jak se ukazuje, jedná se od samého začátku o vztah plný tření, založený mj. na mystifikaci o Agnesině identitě – romská holčička na základě rozhodnutí své matky přichází o své etnické kořeny a má se stát fiktivní Kubánkou. Češi přece jinakost tolerují, pokud se nejedná právě o Romy. Román se tedy zaměřuje nejen na problematiku rodinných vztahů v současné společnosti, ale je velmi aktuální také svým uchopením tématu vyrovnávání se s odlišnostmi.

**Češi přece
jinakost tolerují,
pokud se nejedná
právě o Romy.**

Mgr. Julii Čechovou poznáváme na počátku příběhu jako nešťastnou rezignovanou matku, které (už poněkoli-káté) utekla dcera a která nechápe, co v životě udělala špatně, že ji osud takto stíhá. Zbytek románu lze poněkud cynicky číst jako odpověď na tuto otázku. Vyprávění se totiž vrací asi o patnáct let zpátky a Julii vidíme mladší, ambiciózní, na kariérním vrcholu. Pracuje ve firmě, kde řídí oddělení lidských zdrojů. Ovládá techniky, jak u zaměstnanců vzbudit loajalitu, jak je motivovat, zná hodnotu každého pracovníka a dokáže každého z nich vřadit do vhodné kolonky – od těch nejcennějších až po tzv. „replaceables“. Má muže, auto, byt, objela celý svět. Poslední položka, která v jejím životě chybí a která by ji posunula „o level výš“, je dítě.

Následuje líčení Juliina cílevědomého boje o nový společenský status – status matky, jemuž postupně obětuje část sebeúcty i svůj partnerský vztah. Za tyto oběti získává vytoužené těhotenství. Plod se postupně stává Anežkou, fantazií, která absorbuje všechny Juliiny představy a touhy. Juliina snaha stát se biologickou matkou se však nakonec nenaplní a Julie volí jako nouzové řešení adopci – osvojení romské novorozené holčičky Agnes. Julie se ale svého snu, Anežky, nevzdává docela. Agnes je vlastně náhrada, která navíc skýtá řadu nebezpečí: „Co když jí [dítě] nebude sympatické? Nebo ještě hůř: Co když přes veškerou snahu začne krást, fetovat, títkat z domova a jednoho dne jí třeba i ublíží? [...] Také slychá, že cikánata často stejně utečou ke svým.“

Situace, do níž nás kniha uvádí, jako by potvrzovala Juliiny obavy. Agnes dle všeho „uslyšela hlas krve“, Juliina důsledná výchova nestačila na to, aby překonala Agnesinu biologickou – romskou – podstatu. Retrospektivní pohled na budování vztahu matky a dcery však nabízí řadu indicií, které takovéto čtení znemožňují. Ve vyprávění se velmi účelně střídá první a třetí osoba a také se mění perspektiva Agnes a Julie. Agnesina perspektiva dostává

sice méně prostoru, ale o to závažněji pasáže, jež fokalizuje ona, vyznívají. Díky zvolené kombinaci vyprávěcích postupů lze vždy podhalit nové skutečnosti o vztahu matky a dcery – vztahu, který je v klíčových momentech zápasem bolestivým pro obě strany.

Postava Julie je nesympatická, místy až odporná; koncentruje v sobě povrchnost, zaměření na maximální výkon, preciznost kombinovanou se zvěcněným, odtažitým pohledem na lidi okolo sebe. Ukazuje, jak zničující může být „racionální“, manažerský přístup uplatňovaný ve firmách, pokud je aplikován v mimopracovních mezilidských vztazích. Snaha dostat někoho do správné lidské škatulky, snaha zvyšovat svou domnělou hodnotu o „levely“ a tyto snahy přetavené do konkrétních úkolů a cílů – tak lze popsat Juliino jednání. Agnes se v jejích rukou má stát Agnes Biankou Čechovou z Kuby, a je proto neustále vystavena Juliině „normalizaci“. Ve chvílích, kdy Agnes zcela naplňuje Juliiny představy, se stává dokonce Anežkou.

Román *Anežka* usiluje o plastické vykreslení jednotlivých postav, což se mu většinou daří – popisy mentálních i fyzických stavů postav dosahuje Hanišová maximální sugestivnosti, ať už čtenář s Julií a Anežkou prožívá hnus, bolest nebo trapnost. Četba tak probíhá celým tělem – pasáže věnující se součástíem ženské tělesnosti (menstruaci, těhotenství) nelze číst s nadhledem: čtenář(ka) je jimi zcela pohlcen(a), cítí takřka bodání či

HODNOCENÍ LÓGRU: 78 %

pohyby v patričních místech. V některých pasážích se mohou popisy postav zdát až karikujícími (například když v rámci „projektu mimi“ Julie dočasně zcela mění svůj slovník na mimibazarštinu) a v několika dialogích slyšíme šustit papír, ale celkově lze román hodnotit jako skutečně zdařile napsaný.

Román Hanišové svým způsobem přepisuje pohled na adopci romských dětí jako na záležitost ze své podstaty odsouzenou k neúspěchu. Zatímco *Rok kohouta* Terezy Boučkové, na nějž *Anežka* explicitně několikrát odkazuje, ukazuje zdánlivě nemotivované a ubíjející (zlo) činy romských chlapců pouze z pohledu jejich adoptivní matky (která si je vykládá jako důsledek jejich genofondu), *Anežka* problémy mezi adoptivními rodiči a dětmi převádí na individuální rovinu a příčiny vzpour a útěků hledá v drobných epizodách rozesetých v životech všech zúčastněných rodinných příslušníků.

Intertextuální vztah mezi *Anežkou* a *Rokem kohouta* má ještě jednu rovinu: Kohout na smetaně je Juliino neoblíbené, a přece v rodině hojně servírované, sváteční jídlo. V závěru má Anežka za úkol kohouta s Juliinou pomocí zabít. Zdá se mi, že *Anežka Kohouta* skutečně překonává.

Viktorie Hanišová: Anežka

Host 2015, 250 stran

Román Hanišové svým způsobem přepisuje pohled na adopci romských dětí jako na záležitost ze své podstaty odsouzenou k neúspěchu.